
miniBUDZOGÁŇ

NÓRSKO-SLOVENSKÝ SPOLOK č. 2/2002

Borovienka a 17. máj v Nórsku

Včera Borovienka odišla, dnes sadám k písaciemu stroju, aby som sa podelil o dojmy z ich vystúpení a 3-dennej návštevy Nórskeho kráľovstva.

Pre mňa to bol úžasný zážitok – orámovaný oslavami najväčšieho nórskeho sviatku, Dňa ústavy, dominovaný však slovenskou ľudovou hudbou, tancom a stretnutím s otvorenými, priateľskými ľuďmi, ako na slovenskej, tak i nórskej strane.

Prekvapilo ma a potešilo, do akej miery vie hudba, spev a tanec preklenúť rečovú bariéru.

Vystúpenie v prírodnom amfiteátri Múzea ľudovej kultúry (Norsk Folkemuseum) v Oslo videli mnohí z Vás. Vraj nás tam bolo 250 divákov. Na scéne sa v živých rytmoch hudby a spevu vykrúcal tucet mládencov a diev, až si diváci oči mohli vyočiť. Keď na scéne iba hrala hudba a tancovalo sa, prechádzali krojované speváčky po hľadisku a nalievali divákovi slivovicu do pomalovaných keramických pohárikov, ktoré divákovi potom zostali. O slivovici len toľko: Ochutnal som iba jeden pohárik, ale spoľahnite sa, že takú lahodu v obchode nekúpate, k takej sa dostanú len fajnšmekri, bývajúci v okrese susediacom s Myjavou.

Do amfiteátru prišli nielen pozvaní diváci, ale i mnoho návštevníkov múzea-skanzenu, ktorých tam prilákala hudba rozliehajúca sa po celom areáli. Prihovorili sa nám Američania, počul som holanďčinu, videl Japoncov, Afričanov i iné národnosti.

Mnohí priatelia a členovia spolku po hodinovom vystúpení Borovienky zostali v areáli skanzenu, videl som ich, pri odchode s muzikantami na obed, sedieť na priedomí dreveného domu.

So slovenskou hudbou a spevom sa k večeru zoznámili aj cestujúci na lodičkách premávajúcich medzi ostrovami Oslofjordu.

Vystúpenie v Oslo však bolo menšou udalosťou v priebehu návštevy slovenských priateľov. Hlavnou udalosťou bola účasť na oslave Dňa ústavy v dedinke Skjønhaug, ktorá je správnym centrom Trøgstad komúny.

Už keď som vchádzal do centra, všimol som si medzi nóorskymi zástavami jednu veľkú slovenskú zástavu, ktorá viala nad areálom strednej školy, kde boli Slováci ubytovaní.

V sprievode o deviatej boli dve hlavné kapely – hostiteľská dychovka z Trøgstadu a Borovienka. Podľa dohody hrala najprv jedna, potom druhá, ale keď to našich chytilo, hrali jedni i druhí, a u nás sa navyše i spievalo. Divákovi, ktorí lemovali ulice sa tento sprievod určite vryl hlboko do pamäti. Nielen kvôli krásnemu počasiu a virvaru nórskeho a slovenského zástav, transparentov a hudby, ale aj kvôli krojovaným slovenským devám a ženám, ktoré vybiehali zo sprievodu a častovali divákov kalíškami slivovice. Nejedného som videl, ako obsah kalíšku vrhol do seba, vôbec nemysliac na to, že o hodinu

bude sedieť za volantom. Až po chvíli sa v jeho tvári rozšíril výraz poznania, že dnes už preňho šoférovanie skončilo.

Sprievod skončil pri domove dôchodcov, spevácka skupina Krakovanka odišla zaspievať do kostola v Båstad, Tanečníci Lusk-u a hudobníci Borovienky zaspievali a zatancovali nepohyblivým pacientom domova dôchodcov a potom divákovi pred domovom, v areáli parku, ktorý tvorí stred dedinky. Privítala nás milá pani starostka, Ellen Løchen Børresen, s ktorou sme si sadli spolu so starostom obce Krakovany, Jozefom Vatrtom. Obaja majú na starosti blaho komunit podobnej veľkosti, 4.800 obyvateľov v Trøgstade a 1.300 v Krakovanoch.

Po návrate spevákov z Båstad a spoločnom malom pohostení v dome dôchodcov, sme išli do Mysen. Tam oslavy Dňa ústavy končili kultúrnou akciou v športovej hale. Divákov tam bolo vraj na 800, na scéne sa striedali detské tanečné súbory, s mládežníckymi kapelami a menšími skečmi. Všetci zožali slušný úspech. Keď však patrila scéna na 30 minút našim hudobníkom, nemali ovácie hneď od prvého čísla konca, kraja. Ohromné rytmy a tanečné umenie skupiny nadchlo divákov až vibrovala hala.

Mysen sme opustili o štvrté a o šiestej bola naša skupina opäť nastúpená v parku pred domovom dôchodcov, odkiaľ sme absolvovali sprievod dospelých. Sprievodu sa zúčastnili menšie folklórne skupiny z Estónska, Dánska a Švédska, ale iba našim sa dostalo česti, pred všetkými zúčastnenými predviesť 30-minútový program ľudovej hudby a tance. Všetkých prekvapilo, keď ku koncu pásma vyšli speváčky do publika a našli si tam tanečných partnerov. Za chvíľu bolo námestie plné šikovných tanečníkov a pred nami sa točili páry v slovenských a nórskeho kroja.

Ak si niekto myslí, že už toho reprezentovania Slovenska v malom mestečku a okrese Trøgstad bolo dosť, tak to nie. O ôsmej večer sa začal v športovej hale rad vystúpení rozličných kapiel a spevákov, medzi nimi i našich. Ja som si zapamätal ľudový súbor zo susednej komúny Eidsberg, zo Švédska, Estónska a Dánska. Borovienka prišla až na koniec, ale mali najdlhší program, pretože po vlastnom pásme zostali hrať až do konca zábavy.

Ja som mal zážitok oslav Dňa ústavy ako nikdy predtým. V Oslo som sa párkrát bol pozrieť, ale medzi všetkými stánkami s občerstvením, párkami, balónmi a rapkačkami, len veľmi malá, detská duša môže veriť, že sa tu úprimne oslavuje národný sviatok Nórska.

V Skjønhaug žiadne stánky neboli, prišli tam ľudia, ktorí si sviatok chceli dôstojne uctiť, ktorí k nemu a nórskej národnosti majú úprimný vzťah a radosti „fargerik fellekskap“-u ich nepostihli do tej miery, ako Oslo. Možno o to ľahšie a prirodzenejšie im bolo medzi sebou privítať Slovákov, ktorí k nim prišli zúčastniť sa na významnej udalosti.

Slovenskí hokejisti odviekli víťazstvom na MS vo Švédsku ohromný kus práce v procese zviditeľňovania Slovenska a jeho expozície na mapách Európy a sveta. Skupina Borovienka, spolu s tanečnou skupinou Lusk a speváckou skupinou Krakovanka odviekli rovnaký kus práce v tomto procese, iba v menšom merítku. Ale pravdepodobne do oveľa väčšej hĺbky – majstrami sveta sa možno budúci rok stane iný národ, ale v histórii osláv 17. mája v Trøgstade bude navždy zapísaný rok 2002, kedy sa osláv zúčastnilo štyridsať Slovákov. Mosty, ktoré títo Slováci vytvorili v dušiach Nórov, s ktorými sa dostali do kontaktu, sú z trvácneho materiálu a vydržia.

Tak, ako na mňa urobili hlboký dojem oslavy Dňa ústavy v Trøgstade, tak na mňa zapôsobilo aj vynaložené úsilie Nórov – nadšencov, vďaka ktorým sa návšteva Slovákov konala. Videl som medziľudské vzťahy, ktoré mi pripomínali film „Vesničko má středisková“. Pár nadšencov z miestnej dychovky vytvorilo s minimálnym vynaložením peňazí, ale zato s veľkým vlastným nasadením, technický predpoklad návštevy 40-tich priateľov zo Slovenska.

Bol to pán Glende Jørgen s manželkou Ellen, Herder Sandvik s manželkou, a ďalší priatelia, ktorí s ohromným vlastným nasadením vybavili ubytovanie na škole, matrace, prístup do školskej kuchyne a plavárne. Využili vlastné kontakty na to, že lokálna mliekareň a výrobca údenín sponzoroval podujatie výrobkami. Obchod im do školskej kuchyne dodal rozličné iné potraviny, s tým, že čo sa neminie, zoberie naspäť. Mnoho iných detailov vyriešili takýmto drobným sponzorstvom v naturáliach.

Keď skončila po polnoci zábava v športovej hale, veril som, že majú toho naši hostitelia od rána dosť. Ale kdeže. Skoro do druhej hodiny ráno sme vynášali stoly a stoličky z haly naspäť do tried. 250 stoličiek, príslušný počet stolov, klavírne krídlo, pódium, a ktovie čo ešte, sme museli poodnášať, aby sa zo slávnostnej haly opäť stala telocvičňa.

P. Glende a jeho priatelia vybavili vystúpenia nielen v Mysene a v Båstade, ale vybavili aj vystúpenie v Múzeu ľudovej kultúry (Norsk Folkemuseum) v Oslo a pohostenie tam. Na náš zastupiteľský úrad sa obrátili so žiadosťou o pomoc finančne sponzorovať pohostenie a dať vystúpenie skupiny Borovienka na známosť krajanom v Nórsku, s ktorými sa súbor chcel stretnúť. Zastupiteľský úrad sa snažil vybaviť vystúpenie pred radnicou v Oslo, toto sa však nepodarilo.

Toto nie je oslava a poďakovanie Jørgenovi s manželkou a ich priateľom, veď si to nemôžu prečítať, iba niečo čo ma ohromilo. Keby sme tak my v spolku mali zopár Glendeovcov!

Keď sme sa posledný deň lúčili s manželmi Glende a ich priateľmi pri káve a koláčoch na ich roľníckej usadlosti, mala Ellen Glende v očiach slzy. Do krátkej návštevy Slovákov vložili ohromné množstvo energie, ale mali myslím pocit, že si hŕstka Slovákov a Nórov navždy zapísala do srdca vzájomné priateľstvo a porozumenie.

Vlado Branko

ROZHLASOVÉ TVÁRE SLOVENSKA

Okrem osobných návštev starej vlasti je mojím najhodnovernejším zdrojom informácií o Slovensku počúvanie Slovenského rozhlasu. Sú ľudia, ktorí mi radia sledovať slovenskú tlač cez internet, no moje skúsenosti v tomto smere nie sú najlepšie. Internetové stránky slovenských novín sa mi zdajú byť povrchné, bulvárne a niekedy aj dosť tendenčné. Naproti tomu Slovenský rozhlas si udržuje vysokú profesionálnu úroveň, široké programové spektrum a serióznosť, ktorej sa pravdepodobne v dnešnom svete vyrovná iba málo iných rozhlasových redakcií.

Isteže, aj Slovenský rozhlas je svojím spôsobom odrazom zložitosti a rôznorodosti spoločenskej situácie na Slovensku, preto ani tam nie je všetko rovnako chvályhodné. Priam katastrofálne sú napríklad reklamné spravodajstvá (od ktorých sme, chválabože, v nórskejších štátnych médiách ušetrení), ktoré sú plné primitívnych jarmočnických pokrikov a majú úbohú jazykovú úroveň. Po jazykovej stránke sú horšie vari už len tzv. mládežnícke relácie, kde sa hrá hlučná, všetky zmysly znásilňujúca hudba, ktorú komentujú frajerskí bratislavskí diskdžokeji, vyznačujúci sa predovšetkým mizernou slovnou zásobou a dôsledným ignorovaním mäkkého F. Pravidelné náboženské relácie sú síce jazykovo na slušnej úrovni, no našincovi, zvyknutému na podstatne liberálnejšie škandinávске pomery, nabiehajú priam zimomriavky pri počúvaní, aká je v istých cirkevných kruhoch na Slovensku nízka tolerancia voči ľuďom s odlišným svetonázorom a ako sa mnohí duchovní a ich hlasne trúby v rozhlase pokúšajú miešať do súkromného života ľudí. Ešte dobre, že väčšina Slovákov si z týchto stredovekých pánov (lebo sú to takmer vždy len muži) veľa nerobí a žije si po svojom, neraz na duchovne podstatne vyššej úrovni ako mnohí kňazi. Predsa však tmárstvo na Slovensku dokáže občas sláviť svoje triumfy. Napríklad docielilo sa, že stroskotal návrh ministra školstva na zavedenie cvičenia jogy ako voliteľného predmetu na školách. Slovenské duchovenstvo - všetkých vierovyznaní - sa bálo, že joga by v našej mládeži prebudila záujem o "cudzie" náboženstvá! Nesporne najlepšou súčasťou slovenského rozhlasového vysielania je aktuálne spravodajstvo. Na rozdiel od Nórov, ale napr. aj od Rakúšanov, slovenskí redaktori vedia odlišiť dôležité udalosti od hlúposti. Neotravujú ľudí správami o automobilových nehodách, zatúlaných lyžiaroch a provinciálnych, krvákových súdnych procesoch, ale rozprávajú o najdôležitejších udalostiach z domácej a zahraničnej politiky, ekonomiky a kultúry. Navyše to robia s veľkou profesionálnou zručnosťou, slušnou jazykovou kultúrou a s nevtieravým ľudským šarmom.

Kvalitné sú aj kultúrne relácie, z ktorých na prvom mieste treba spomenúť pásmo Zrkadlenie (sobota 20.05-22.00). Ale aj rozhlasové hry, kultúrno-historické programy a čítania z diel slovenskej a svetovej literatúry sú zväčša hodné počúvania. V posledných rokoch sa výrazne zlepšilo aj športové spravodajstvo, čo som naposledy mal možnosť oceniť pri reportážach z hokejových majstrovstiev sveta v Göteborgu. Úspešné ťaženie slovenských hokejistov, až po víťazné finále, dokázali reportéri Matej Hajko a Jozef Jarkovský priblížiť s takým temperamentom, zanietením a profesionalitou, že na tieto večery sotva niekedy zabudnem.

Teraz počas dlhých svetlých večerov dokážem zväčša chytiť Bratislavu iba v nočných hodinách. Pravidelne počúvam piatkové Nočné dialógy, občas si chytím sobotňajšiu Linku nádeje a pomerne často presedím nočné hodiny pri Nočnej pyramíde. Dá sa povedať, že práve tieto tri relácie dovoľujú poslucháčovi nazrieť do najhlbších zákutí duší dnešných Slovákov, predovšetkým preto, že vtedy majú možnosť do redakcie telefonovať aj bežní poslucháči.

Linka nádeje (sobota 22.45-01.00) sa zaoberá intímnyimi otázkami života ľudí. Okrem moderátorky (resp. moderátora) býva v štúdiu vždy prítomný odborník (-čka) z oblasti medicíny, psychológie, sociológie a pod. Zo začiatku sa tieto programy pohybovali nebezpečne v blízkosti sentimentálnej bulvárnosti, v posledných rokoch si však vedenie programu dáva pozor, aby tu dominoval profesionálny pohľad, pričom to však spravidla nejde na úkor úprimnosti a autenticity ľudských výpovedí. Súkromné problémy Slovákov sa, prirodzene, veľmi nelíšia od problémov ľudí z iných európskych krajín, aj keď je zrejme, že v nich výraznú úlohu zohráva aj sociálna bieda a politický chaos na dnešnom Slovensku. V porovnaní so Škandináviu je Slovensko stále zjavne odačo konzervatívnejšie a patriarchálnejšie, no prejavené názory časti poslucháčov ukazujú, že naša spoločnosť sa aj v tomto smere začína hýbať modernejším smerom.

Dosť zmiešané pocity mám pri počúvaní Nočných dialógov (piatok 23.00-01.00). Najsilnejšou stránkou týchto relácií bývajú moderátori (striedajú sa tu tri redaktorky a jeden redaktor a všetci pracujú na mimoriadne vysokej úrovni). Hostom v štúdiu býva spravidla niektorý známy politik, čo je väčšinou zaujímavé, aj keď nie vždy rovnako sympatické. Najdeprimujúcejšou súčasťou týchto programov bývajú telefonujúci poslucháči, z ktorých viacerí volávajú veľmi často. Ich hlavnou pohnútkou býva zrejme vyliat' si na niekom zlosť za svoje životné neúspechy. Nevrávim, že všetci, no ďaleko viacerí z nich ako by bolo na mieste, reprezentujú Slovensko z jeho najhoršej stránky: prejavy mnohých poslucháčov tu bývajú plné nenávisti, neobjektívnosti, politického analfabetizmu a neschopnosti principiálne rozmýšľať. Neraz tu počuť priam orgie šovinizmu, ba niekedy aj rasizmu - a vtedy si neraz pomyslím, či by aj dnes Sládkovič napísal báseň "Nehaňte ľud môj"... Je zrejme, že táto relácia priťahuje predovšetkým ľudí zlostných a neznášanlivých, ktorým sa asi ani osobný život nevydaril, preto nenávidia všetko, čo je iné ako oni. Isteže, aj takéto prejavy naznačujú voľačo zaujímavé o krízových stavoch na dnešnom Slovensku, no - aspoň dúfam - nie sú reprezentatívne pre slovenskú kultúrnu úroveň ako celok. Ku chvále moderátorov treba povedať, že v prípadoch, keď jazyk a tón poslucháča sklzáva do vulgarizmov a nechutností, tak ich napomenú, a ak to nepomôže, vypnú ich.

Celkom inú tvár dnešného Slovenska predstavuje relácia Nočná pyramída (každú noc 00.05-05.00, v noc z piatku a zo soboty 01.00-05.00). Ja počúvam zväčša prvé dve hodiny, ktoré bývajú najzaujímavejšie. Hostom tam je zvyčajne zaujímavá osobnosť z oblasti kultúry, vedy, podnikania, cestovania, športu a pod. Tu býva tón rozhovorov celkom inakší ako v Nočných dialógoch, niet tu urážok ani neokróchaností, ozývajú sa predovšetkým

slušní, kultúrni ľudia, ktorí sa chcú voľačo dozvedieť. Ako príklad môžem uviesť nedávne vystúpenie istej slovenskej religionistky, ktorá vlni spolu so svojím manželom strávila pol roka v mexickej džungli medzi Indiánmi, ktorých jazyk i náboženský život má stále charakter, aký vládol v predkolumbovskej Amerike. Napriek tomu, že kultúra týchto Indiánov sa v mnohom nesmierne líši od našej a život v džungli navyše prináša veľa nepohodlia a nebezpečenstiev, naša vedkyňa sa už nemôže dočkať, kedy znova k týmto Indiánom zavíta a zase si požije medzi nimi. Ľudia, ktorí tej noci volali do rozhlasu, prejavovali voči panej v štúdiu úctu, kládli jej zväčša inteligentné otázky a neprejavovali nijaké predsudky, nafúkanosť, alebo provinciálnu zadubenosť. Treba len dúfať, že práve takýmto múdрым, tolerantným a zvedavým ľuďom patrí budúcnosť, a to aj na Slovensku.

Ivan Čičmanec

Ubytovanie v Bratislave?

Ponúkam na prenájom pekný 2-izbový byt v Bratislave v Ružinove.

Cena od 1.400 Nkr / týždeň. 4-5 osôb.

Tlf: 22 50 49 36. Foto a bližšie informácie

www.branko.as/leilighet

Z časopisu dánskeho spolku krajanov preberáme užitočné info o internetových adresách týkajúcich sa Slovenska:

www.hotel.sk - prehľad hotelov s adresami, telefónnymi číslami a možnosťou rezervácie.

www.sacr.sk - Slovenská agentúra cestovného ruchu

www.slovakia.org - oficiálne informácie o Slovensku, história, zemepis, kultúra s linkami na rozličné inštitúcie

www.tatry.sk - Všetko o Vysokých Tatrách

www.bratislava.sk - Oficiálna internetová strana Bratislavy

www.banskabystrica.sk - O Banskej Bystrici

www.travelguide.sk - Hotely, kúpele, reštaurácie. V mnohých rečiach.

www.limba.sk - agentúra prenajímajúca chaty, hotelové ubytovania, penzióny po celom Slovensku. Možnosť priamej rezervácie.

www.hrady.sk - Popis mnohých slovenských hradov a zámkov, prístupných verejnosti, fotografie a otváracie hodiny.

www.ssj.sk - O slovenských jaskyniach prístupných verejnosti, fotografie a otváracie hodiny.

www.region.sk - o najdôležitejších regiónoch, mestách, pamätihodnostiach, národných parkoch ai.

www.slovensko.com - aktuálne správy z ekonomiky, politiky a výber z médií.

layout a tlač BRANKO / počet výtlačkov 80

Branko Vladimír, Skogbrynet 39 D, 0283 Oslo, tlf: 22 50 49 36 / 90 99 21 75
Slovensko 0903 / 35 20 60 tlf / záznamník konto 0532.1619691 Postbanken
elektronická verzia: <http://www.branko.as/nsf> E-mail: nsf@branko.as